

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การนำแนวความคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้เยียวยาผู้เสียหายในคดีผู้บริโภค ศึกษากรณีผู้มีสิทธิฟ้องคดี
ชื่อผู้เขียน	ลิทธานต์ รัตนางค์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ พินิจ ทิพย์มณี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2557

บทคัดย่อ

กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทยประกอบด้วย พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ. 2551 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 โดยผู้มีสิทธิฟ้องคดีผู้บริโภคตามกฎหมายทั้ง 3 ฉบับ ได้แก่ ผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง และมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง โดยอาศัยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคทั้ง 3 ฉบับ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฟ้องคดีผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ในคดีผู้บริโภคที่ผู้เสียหายหลายรายได้รับความเสียหายจากข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายเดียวกัน ผู้เสียหายแต่ละรายยังคงต้องอาศัยวิธีการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฟ้องแยกเป็นรายคดีหรืออาจใช้วิธีการขอรวมพิจารณา การร้องขอ และการเข้าเป็นคู่ความร่วมมือ แต่ก็ยังส่งผลให้มีคดีเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังอาจส่งผลให้คำพิพากษาของศาลอาจมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การนำแนวความคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) มาใช้เยียวยาผู้เสียหายในคดีผู้บริโภค จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจากข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายเดียวกันจำนวนมาก ให้ได้รับความเป็นธรรมในคราวเดียวกัน และยังช่วยลดโอกาสที่จะเกิดคำพิพากษาที่แตกต่างกันของศาล

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดให้เฉพาะผู้เสียหายในคดีผู้บริโภคมีสิทธิฟ้องคดีแบบกลุ่มได้จะสอดคล้องกับแนวความคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งใช้กฎหมายจารีตประเพณี และการกำหนดให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง และมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง มีสิทธิฟ้องคดีแบบกลุ่มจะสอดคล้องกับแนวคิดของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และประเทศบราซิลซึ่งใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษร ดังนั้น หากให้ผู้มีสิทธิฟ้อง

คดีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย ได้แก่ ผู้บริโภค คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง และมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ซึ่งมีสิทธิฟ้องคดีผู้บริโภคได้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่แล้วมีสิทธิฟ้องคดีแบบกลุ่มในคดีผู้บริโภคได้ด้วย ก็จะมีส่วนช่วยให้การดำเนินคดีผู้บริโภคที่มีผู้เสียหายหลายรายและได้รับความเสียหายจากข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายเดียวกันเป็นไปได้โดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น โดยศาลสามารถพิพากษาได้ในคราวเดียวกัน ช่วยลดจำนวนคดีผู้บริโภคที่จะขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ ยังช่วยลดโอกาสที่ศาลจะมีคำพิพากษาในคดีลักษณะเดียวกันที่แตกต่างกันอันเกิดจากการที่ผู้เสียหายแต่ละรายแยกฟ้องคดีต่างหากจากกัน

ดังนั้น จึงเห็นสมควรให้บัญญัติเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้ในพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 แต่หากในภายหน้า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีบทบัญญัติเรื่องการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยกำหนดให้คดีผู้บริโภคใช้วิธีการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้ คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง และมูลนิธิที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภครับรอง ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีผู้เสียหายโดยตรงและมีได้มีฐานะเป็นสมาชิกกลุ่มก็อาจฟ้องคดีแบบกลุ่มได้โดยใช้มาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551

Thesis Title	The Implementation of Class Action Remedies for Victims in Consumer Cases: A Case Study of Person with The Right to Sue
Author	Sitthan Ratanawong
Thesis Advisor	Associate Professor Pinit Tipmanee
Department	Law
Academic Year	2014

ABSTRACT

Thailand's consumer law embodies several Acts including the Consumer Protection Act B.E. 2522 (1979), the Liability for Damages Arising from Unsafe Products Act B.E. 2551, and the Consumer Case Procedure Act B.E. 2551. Persons entitled to sue a case according to these three Acts are consumers, the Consumer Protection Board, and associations and foundations approved by the Consumer Protection Board. The case must be considered under the three Acts and the civil procedure code in consumer cases. In a consumer case that has many victims of the same offence, according to the civil procedure code, the victims can file a lawsuit separately, request for a joint trial, interplead, or join as co-party to sue. However, all these ways of filing a lawsuit hardly lessen the number of cases waiting for trial. Moreover, different ways used by various victims to file lawsuits over the same offence can result in different judgments. Class action is recommended as a solution to above-mentioned problems. With class action, all victims of the same offence in consumer cases can altogether be granted legal remedy at a faster time. Class action also helps reduce discrepancies between judgments.

In this study, it is found that class action in consumer cases can be found in the common law system of the United States of America; and the way consumers, the Consumer Protection Board, and associations and foundations approved by the Consumer Protection Board can also file a class action apart from normal lawsuit, can be found in the civil law system of the French Republic, the Federal Republic of Germany, and the Federative Republic of Brazil. Class action is advised to be used in consumer cases as it offers convenience, faster procedure, and more fair treatment to victims. All the cases of the same offence can be considered at the same

time. This can help reduce the number of consumer cases going to trial and discrepancies between judgments caused by separate filing of lawsuits.

The findings suggest that class action should be stipulated in the Consumer Case Procedure Act B.E. 2551. If, in the future, the civil procedure code includes the provisions for class action in consumer cases allowing class action procedure to be carried out; the Consumer Protection Board, and associations and foundations approved by the Consumer Protection Board, though not the victim nor a member of the group of victims, can file a class action under Article 7 of the Act.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาครั้งนี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่และต่อเนื่องจากบิดา มารดา ซึ่งเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่ง ที่ทำให้การศึกษาผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยสำนึกในพระคุณและขอกราบขอบพระคุณไว้เป็นอย่างสูง

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้รับความอนุเคราะห์อย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ พิณิจ ทิพย์มณี ที่กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ช่วยให้คำแนะนำและกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่งเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณกรรมการท่านอื่น ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิชัย อริยะนันท์กะ รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ คงสมบูรณ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิ โชคเหมาะ ที่กรุณาช่วยเหลือแก้ไขและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ยิ่ง ทำให้การวิจัยครั้งนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณ คุณสิทธิกร นิพภยะ ที่ให้ความช่วยในการจัดหาข้อมูลด้านเอกสารต่าง ๆ และให้กำลังใจและคำแนะนำที่ดียิ่ง คุณอัญชรัตน์ รอดสว่าง ที่คอยถามไถ่และให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องเสมอมา ตลอดจนเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคนที่ไม่ได้เอ่ยนามมา ณ ที่นี้ ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบไว้เพื่อบูชาพระคุณของบิดา มารดา ผู้มีพระคุณและเป็นผู้ให้โอกาสที่ดียิ่งในชีวิต ตลอดจนครู อาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้

สิทธิานต์ รัตนวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	8
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	8
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. แนวคิดและหลักการดำเนินคดีแบบกลุ่ม และการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค.....	10
2.1 ที่มา ความหมาย และวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม.....	10
2.1.1 ที่มาของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม.....	10
2.1.2 ความหมายของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม.....	11
2.1.3 วัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม.....	12
2.2 แนวคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่ม.....	14
2.3 คุณสมบัติของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม.....	20
2.3.1 โจทก์ผู้แทนกลุ่ม.....	20
2.3.2 สมาชิกกลุ่ม.....	23
2.3.3 ทนายความกลุ่ม.....	25
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศไทย.....	26
2.4.1 ทฤษฎีกฎหมายที่นำมาใช้เพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค.....	28
2.4.2 การฟ้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ผลิตหรือผู้ขาย.....	30
2.5 ความหมายของคดีผู้บริโภค.....	35

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. กระบวนการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ของประเทศไทยและต่างประเทศ.	43
3.1 ผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	43
3.1.1 การดำเนินคดีมโนสำเร่.....	44
3.1.2 ผู้มีอำนาจฟ้องคดีแพ่ง.....	51
3.1.3 การเข้าเป็นคู่ความในคดีแพ่ง.....	53
3.2 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศไทยที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law System).....	69
3.2.1 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของสหรัฐอเมริกา.....	69
3.2.2 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศแคนาดา.....	83
3.3 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศไทยที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law System).....	85
3.5.1 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส.....	86
3.5.2 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	91
3.5.3 การดำเนินคดีแบบกลุ่มของประเทศบราซิล.....	93
3.4 ผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค.....	101
3.5 ผู้มีสิทธิฟ้องคดีตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม).....	112
4. ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาในการนำแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม มาใช้เยียวยาผู้เสียหายในคดีผู้บริโภค ศึกษากรณีผู้มีสิทธิฟ้องคดี.....	118
4.1 วิเคราะห์การให้สิทธิฟ้องคดีแบบกลุ่มแก่ผู้มีสิทธิฟ้องคดี.....	119

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2 วิเคราะห์ผู้มีสิทธิฟ้องคดีแบบกลุ่มตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค...	121
4.2.1 ปัญหาในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.....	123
4.2.2 ปัญหาในการดำเนินคดีผู้บริโภคตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค.....	125
4.2.3 การนำแนวคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่มมาใช้เยียวยาผู้เสียหายในคดีผู้บริโภค ศึกษากรณีผู้มีสิทธิฟ้องคดี.....	130
4.3 วิเคราะห์ผู้มีสิทธิฟ้องคดีแบบกลุ่มในคดีผู้บริโภคตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม).....	136
5. บทสรุปและเสนอแนะ.....	142
5.1 บทสรุป.....	142
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	146
บรรณานุกรม.....	146
ภาคผนวก.....	154
ก. Rule 23, Federal Rules of Civil Procedure.....	155
ข. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การดำเนินคดีแบบกลุ่ม).....	161
ประวัติผู้เขียน.....	179